
Laura Bellini
Моя улюблена необачність
Серце не завжди грає за правилами

Моя улюблена необачність

Серце не завжди грає за правилами

Laura Bellini

ROMANS

ISBN: 9788384901809

ALL-IN Rafał Płonkowski

ЗМІСТ

INTRO 4
Розділ 1 - Правила, яких ми не узгоджували 13
Розділ 2 - Ціна першого ходу 24
Розділ 3 - Коли плану вже недостатньо 36
Розділ 4 - За межами безпечної зони 48
Розділ 5 - Право на відмову 61
Розділ 6 - Ризик, на який я погоджуюся..... 72
Розділ 7 - Усе, про що ми не сказали 84
Розділ 8 - Люди, до яких повертаються..... 96
Розділ 9 - Ризик на двох 107
Розділ 10 - Без безпечної відстані..... 119
Розділ 11 - Те, чого я насправді потребую 133
Розділ 12 - Тріщина в довірі.....145
Розділ 13 - Ціна чужих очікувань 155
Розділ 14 - Правда, яку неможливо обійняти.....167
Розділ 15 - Усі карти на столі.....179
Розділ 16 - Відстань, яку неможливо виміряти 192
Розділ 17 - Власний шлях до правди..... 202
Розділ 18 - Ціна справжніх змін.....213
Розділ 19 - Усе, що належить нам..... 224
Розділ 20 - Моя улюблена необачність..... 236

INTRO

Перше правило я записала на аркуші паперу ще до того, як увійшла до будівлі: не дозволяти нікому змінювати правила посеред гри.

Друге дописала за мить: не закохуватися у власний проєкт.

Третього придумати не встигла, бо саме тоді чоловік у темно-синій сорочці відчинив переді мною двері познанської кам'яниці й промовив:

— Якщо ви збираєтеся перемогти, вам варто знати, що тут ніхто не нараховує балів за обережність.

Я подивилася на нього поверх валізи.

— А якщо я збираюся лише виконувати свою роботу?

— Тоді ви будете першою людиною, яка приїхала сюди без надії на щось більше.

Я не відповіла. Не тому, що мені забракло аргументів. У мене їх було щонайменше сім, і три з них цілком годилися для ввічливої розмови. Просто чоловік усміхався так, ніби моя стриманість здавалася йому значно цікавішою за згоду.

Він відступив убік, пропускаючи мене.

— Нікодем Ратай.

Прізвище я впізнала миттєво.

Ну звісно.

Мала б здогадатися, що людина, яка в листуванні примудрялася поставити під сумнів доцільність математичної моделі, не навівши жодного рівняння, буде такою самою нестерпною й особисто.

— Ада Совінська.

Його усмішка ледь помітно змінилася.

— Математикиня.

— Розробник настільних ігор, — відповіла я тим самим тоном, яким він назвав мою професію.

— Це прозвучало майже як звинувачення.

— Ми ще навіть не почали співпрацювати.

Він тихо засміявся. У нього був приємний, низький голос, який ніяк не в'язався з дратівливим стилем його повідомлень. На вигляд йому було трохи за тридцять. Темне волосся, злегка підкочені рукави й обличчя людини, яка частіше щось робить, ніж розповідає про це. Надмірною елегантністю він не вирізнявся. Власне, єдиною деталлю, що виказувала його прихильність до порядку, був акуратно застебнутий годинник.

Я помітила його, бо сама завжди дивилася на годинник, коли хотіла повернути собі контроль над ситуацією.

Було 16:42.

До офіційного початку проєктної резиденції залишалося вісімнадцять хвилин.

Я вже підготувала графік на перші два тижні, п'ять варіантів ігрової механіки та набір критеріїв для оцінювання рішень, ухвалених за умов неповної інформації. До Познані я приїхала з конкретною метою: хотіла створити модель, яку можна було б застосовувати й поза ігровим полем, у дослідженнях співпраці та ухвалення рішень.

Резиденція відкривала мені доступ до команди, учасників тестування й фінансування прототипу. Вона

також давала шанс розвинути власний проєкт, який я вже кілька місяців намагалася витягти з академічної шухляди.

Я не збиралася змарнувати цю можливість.

Особливо через чоловіка, який, вочевидь, вважав спонтанність професійною кваліфікацією.

Усередині кам'яниця пахла деревом, свіжозмеленою кавою та фарбою. Колишнє фабричне приміщення переобладнали на майстерню. Високі вікна виходили у внутрішній двір, уздовж стін стояли стелажі, заповнені коробками з іграми, а посередині височів величезний стіл.

На його стільниці лежала лише одна річ.

Чорний конверт.

Нікодем помітив мій погляд.

— Я його не відкривав.

— Вітаю з неабияким самоконтролем.

— Мені радше цікаво, чи відкриєте його ви.

Я не любила провокацій, особливо настільки очевидних. І все-таки підійшла до столу.

На конверті було написано моє ім'я.

АДА.

Нижче, дрібнішими літерами, стояло одне речення:

Довіра починається там, де закінчується впевненість.

Я перевернула конверт. Він був незаклеєний.

— Це ваша ідея?

— Ні. Організатори підготували вітальні пакети. Свій я теж уже отримав.

— І, звісно, відкрили.

— Звісно.

Я подивилася на нього.

— Що було всередині?

— Пропозиція ухвалити перше рішення.

— Яке саме?

— Цього я не можу сказати. Інакше позбавив би вас можливості ухвалити власне.

Якусь мить я не могла визначити, що він викликає в мені сильніше: роздратування чи цікавість. Він не намагався зазирнути мені через плече. Стояв за кілька кроків, спершись на край стелажа, і спокійно чекав, ніби моє рішення справді мало значення.

Я відкрила конверт.

Усередині лежала картка з короткою інструкцією.

Ти можеш дізнатися одну правдиву річ про людину, з якою співпрацюватимеш. Натомість мусиш розкрити їй один факт про себе, якого немає у твоєму професійному резюме.

Нижче було надруковано два поля: ПОГОДЖУЮСЯ та ВІДМОВЛЯЮСЯ.

Я взяла ручку, що лежала поруч.

Позначила відмову.

Нікодем підняв брови.

— Ви навіть не запитаєте, що могли б отримати?

— Я не знаю умов використання цієї інформації.

— Це лише вправа.

— Саме так люди найчастіше виправдовують погано спроєктовані експерименти.

Він нахилив голову, дивлячись на позначене поле.

— А якби я сказав, що інформація, яку ви могли б отримати, справді цікава?

— Я сказала б, що ви намагаєтеся вплинути на результат.

— Отже, механіка працює.

— Ні. Механіка щойно виявила свою ваду.

Уперше він перестав усміхатися.

Не схоже було, що я його образила. Радше він нарешті почув щось таке, на що справді варто відповісти.

— Яку саме ваду?

Я відклала ручку.

— Довіра не полягає в тому, що хтось пропонує винагороду за порушення власних меж. Якщо відмова означає втрату привабливої можливості, учасник може відчути примус розкрити щось особисте. І тоді ви вимірюєте схильність піддаватися тиску, а не довіру.

Якусь мить він мовчав.

Потім дістав із кишені невеликий нотатник.

— Можу це записати?

Я здивувалася. Очікувала чергового жарту або дотепного захисту його ідеї.

— Можете.

Він записав кілька речень. Не поспішаючи, не вдаючи, ніби від самого початку знав те саме.

Цей маленький жест сподобався мені більше, ніж я хотіла собі зізнатися.

— А ви? — запитав він, закриваючи нотатник.

— Що я?

— Ви коли-небудь ухвалюєте рішення, якого не можете обґрунтувати?

Я подумала про власну кухню у Варшаві, про картонну коробку з книжками, яка досі стояла під вікном після останнього переїзду, і про повідомлення від матері, на яке не відповідала вже три дні. Вона запитувала, чи справді мені потрібно знову їхати на кілька тижнів, якщо я тільки-но почала налагоджувати власне життя.

Нікодемові я не розповіла нічого з цього.

— Мені трапляється помилятися, — відповіла я.

— Я не про це запитував.

— Знаю.

Він дивився на мене трохи довше, проте не наполягав.

Натомість підійшов до столу й перевернув одну з порожніх карток, що лежали під конвертом.

— Я хотів би, щоб наша гра давала людям можливість ризикнути й не шкодувати про це лише тому, що вони програли.

— А я хотіла б, щоб вони знали, на який ризик погоджуються.

— Це може бути важко поєднати.

— Саме тому нас обох і найняли.

Я посунула свою картку з відмовою на середину столу. Нікодем поклав поруч другу, зі свого конверта.

На ній також було позначено ВІДМОВЛЯЮСЯ.

Я недовірливо подивилася на нього.

— Ви теж відмовилися?

— Вирішив, що хтось повинен перевірити, чи відмова справді дозволена.

— І перевірили?

— Мене досі ніхто не вигнав.

Я засміялася, перш ніж устигла нагадати собі, що цей чоловік уже тиждень доводив мене до відчаю своїми електронними листами.

Нікодем подивився на мене з такою увагою, наче щойно відкрив несподіваний принцип роботи чогось складного.

Я не відразу перестала усміхатися.

За вікнами поволі сутеніло. У просторій майстерні засвітилися бурштинові лампи, і їхнє тепле світло відбилося від темної стільниці. З коридору долинули голоси інших учасників резиденції.

Мені слід було дістати ноутбук, перевірити презентацію й нагадати Нікодемові, що наша співпраця має чітко визначені терміни.

Натомість я запитала:

— А якби саме вам довелося вирішувати, чи довіряти мені?

— Зараз?

— Зараз.

Він відповів не відразу.

— Я довірив би вам усе, що стосується правил, — нарешті промовив він. — Але не впевнений, що ви дозволили б мені побачити, що відбувається, коли самі перестаєте їх дотримуватися.

У його голосі не було насмішки. Саме тому я на якусь мить не змогла знайти відповіді.

Мені було двадцять дев'ять років. Я мала власну роботу, власні гроші й старанно виплекане вміння йти із ситуацій, у яких хтось намагався вирішувати за мене. Я знала, чого коштує повернути собі незалежність. І не хотіла знову піддавати її випробуванню.

І все ж, дивлячись на тридцятичотирирічного розробника ігор, який умів водночас ставити під сумнів мої переконання та поважати мою відмову, я відчула щось тривожніше за звичайну цікавість.

Мені захотілося залишитися за цим столом іще на кілька хвилин.

Не заради проєкту.

Заради нього.

Нікодем трохи відступив, залишаючи мені вільний шлях і до ноутбука, і до дверей. Цей простий жест означав, що рішення належало виключно мені.

Я присунула стілець навпроти нього.

— Покажіть мені, будь ласка, — сказала я, — як виглядає гра, у якій можна відмовитися й попри це не програти.

Він сів, але перш ніж потягнутися до карток, знову подивився на мене.

— А якщо виявиться, що нам обом доведеться змінити правила?

Тоді я вперше не відповіла відразу.

Бо чи змогла б я довіритися людині, яка не обіцяла мені безпеки, а пропонувала нам разом навчитися ризикувати?

Розділ 1 - Правила, яких ми не узгоджували

Наступного ранку я з'ясувала, що Нікодем Ратай мав особливий талант ставити під сумнів мої рішення ще до того, як я встигала випити каву.

Посеред конференційного столу він розставив двадцять чотири дерев'яні фішки, три колоди карт і невеликий пісковий годинник. Мій ноутбук лежав саме там, де я залишила його попереднього вечора, але складений мною графік накривало ігрове поле із зображенням лабіринту.

Це не було випадковістю.

— Ви пересунули мої матеріали, — сказала я замість привітання.

— На сорок сантиметрів. Жоден документ не постраждав.

— Зазвичай я запитую дозволу, перш ніж змінювати організацію чужого робочого місця.

Нікодем подивився на мене поверх горнятка.

— Доброго ранку, Адо.

Уперше він назвав мене на ім'я, без прізвища. Зробив це цілком природно, без особливого наголосу, і все ж воно прозвучало інакше, ніж мало б. Ніби ми знали одне одного довше, ніж один вечір.

— Доброго ранку, Нікодеме. Будь ласка, поверніть мені графік.

Він підняв ігрове поле, відкриваючи аркуші.

— Я прочитав його вчора, коли ти надіслала електронну версію. Він чудовий.

Я завмерла, простягнувши руку до документів.

— Це прозвучало підозріло.

— У нього лише один недолік.

— Я так і знала.

— Він передбачає, що люди поводитимуться розсудливо.

Я зняла пальто й повісила його на спинку стільця.

— Я не припускаю, що люди завжди діятимуть розсудливо. Я припускаю, що поведінку можна спостерігати, а потім описувати за допомогою теорії ймовірностей.

— Тобто якщо я дам гравцеві можливість зрадити партнера, ти передбачиш, як часто він це робитиме?

— За наявності відповідних даних я можу оцінити ймовірність.

— А якщо він зрадить партнера тому, що закоханий?

Я подивилася на нього.

— Це потребувало б пояснення.

— Саме тому я тобі потрібен.

Я не знайшла відповіді, яку змогла б вимовити без усмішки. Нікодем здавався задоволеним, але не святкував перемоги. Натомість витягнув фішку з лабіринту й поставив переді мною.

Вона була темно-синя. Ретельно відшліфована, приємна на дотик.

— Спробуймо.

— За десять хвилин у нас організаційна зустріч.

— Вистачить семи.

Я придивилася до поля. Чотири шляхи вели до спільної мети, але лише два дозволяли рухатися без допомоги іншої людини. На перший погляд гра нагадувала класичну стратегічну головоломку.

— Яка мета?

— Дістатися центру.

— Умови перемоги?

— Або ми обоє дістаємося, або обоє програємо.

— Отже, ти усуваєш можливість індивідуальної перемоги.

— Поки що.

Я сіла навпроти нього.

Нікодем посунув до мене колоду. На звороті кожної карти було слово ДОВІРА, надруковане таким дрібним шрифтом, що з протилежного кінця столу воно скидалося на декоративний візерунок.

— Кожен може зробити три ходи, — пояснив він. — Потім вирішуємо, чи показувати іншому вміст своєї карти.

Я витягнула одну.

Під час наступного ходу партнер може тебе заблокувати. Якщо довіришся йому без перевірки, отримаєш додатковий прохід.

— Це хибний вибір, — зауважила я.

— Чому?

— Тому що інформацію про потенційну зраду надає сама система. Вона створює загрозу й винагороджує за те, що гравець її ігнорує.

— А хіба люди не роблять того самого?

— Це не означає, що ми повинні так проєктувати гру.

Нікодем сперся передпліччями на стіл.

— Я хочу, щоб гравець відчував невизначеність.

— А я хочу, щоб його рішення мали значення. Якщо ти зведеш усе до маніпулювання емоціями, отримаєш ефектну демонстрацію, а не хорошу гру.

— Якщо ти зведеш усе до розрахунків, отримаєш електронну таблицю з фішками.

Секунду ми мовчки дивилися одне на одного.

Потім обоє розсміялися.

Це був перший момент, коли я зізналася собі, що суперечки з Нікодемом приносять мені задоволення. Я не любила програвати дискусії. Так само не любила, коли хтось оцінював мою роботу, спираючись на стереотипи про математиків. І все ж він не намагався довести, що я знаю менше. Він намагався змусити мене подивитися на проблему з іншого боку.

Це було значно небезпечніше.

— Пропоную експеримент, — сказала я. — Ти гратимеш за своєю інтуїцією, я — за моделлю. Побачимо, що станеться.

— Ставка?

— Кава.

— Той, хто програє, платить?

— Той, хто програє, визнає, що інший мав рацію.

— Це значно дорожче.

Наступні шість хвилин ми грали партію, яка завершилася катастрофою.

Не тому, що хтось із нас припустився помилки.

Після третього раунду я виявила, що Нікодем пожертвував власною можливістю пройти далі, щоб дозволити мені дістатися центру. Ми не домовлялися про таку стратегію. Я також не мала способу відповісти йому тим самим.

У результаті я дісталася мети сама.

Згідно з правилами це означало поразку.

— Бачиш? — запитав він.

— Бачу погано спроєктований механізм.

— І все ж я зробив для тебе щось корисне.

— Не запитавши, чи мені це потрібно.

Його погляд затримався на моєму обличчі.

— Ось що цікаво.

— Що саме?

— Тебе дратує не те, що ти програла. Тебе дратує, що я позбавив тебе вибору.

Я відклала фішку.

Він мав рацію.

І мені не подобалося, що він помітив це так швидко.

Організаційну зустріч проводила Марта Висоцька, директорка резиденції. Це була жінка з коротким сивим волоссям і спокійним голосом, який умів примусити залу замовкнути ефективніше за підвищений тон.

Вона представила графік шести тижнів роботи, терміни тестувань і правила фінансування. Резиденція мала завершитися публічною демонстрацією гри та презентацією для видавничих партнерів.

Про це я знала заздалегідь.

Натомість не знала, що попередні рекламні матеріали потрібно буде підготувати вже на третьому тижні.

— Я хотіла б побачити пропозиції щодо персонажів і загальний сюжетний задум не пізніше наступної п'ятниці, — сказала Марта. — Партнерам потрібно щось, із чим аудиторія зможе себе ототожнити.

Я підняла руку.

— Ми вже затвердили обсяг даних, які використовуватимуться для створення персонажів?

Марта подивилася на Нікодема.

— Це насамперед його напрям.

— Тоді я хотіла б брати участь у затвердженні матеріалів, якщо вони представлятимуть механіку, яку ми створимо разом.

— Звісно, — відповіла вона.

Нікодем сидів поруч зі мною. На полях нотатника він намалював невеликий квадрат, а потім перекреслив його діагональною лінією.

Він не здавався здивованим терміном.

Я занотувала це, хоча поки не мала підстав надавати цьому особливого значення.

Після зустрічі Марта затримала нас біля дверей.

— Ви найсильніша команда, яку мені вдалося зібрати. Ада має дослідницький досвід, Нікодем уміє створювати

емоційні історії. Але вам потрібно порозумітися. Ми не можемо дозволити собі дві конкуруючі гри.

— Я не планую створювати конкурентну гру, — запевнила я.

— Я також, — сказав Нікодем.

Марта усміхнулася з очевидним полегшенням.

— Чудово. Тоді чекаю на вашу першу спільну концепцію завтра після обіду.

Коли вона пішла, я подивилася на нього.

— Ти знав про термін підготовки рекламних матеріалів?

— Знав, що він може бути ранішим. Марта згадувала про переговори з видавцями.

— Чому ти не написав?

— Не думав, що це вплине на твою частину роботи.

Це був перший момент за весь день, коли я справді роздратувалася.

— Нікодеме, якщо я відповідатиму за достовірність механіки, то повинна знати, як її представлятимуть.

— Згоден.

— І все? Так просто?

— Так. Я мав тобі сказати.

Вибачення не прозвучало, але він і не шукав виправдань. Я якусь мить вивчала його обличчя, намагаючись зрозуміти, чи він справді усвідомлює проблему.

— Мені потрібен доступ до всіх матеріалів, які вже існують, — сказала я.

— Підготую робочу папку. Там є ескізи, окремі ідеї, кілька незавершених версій.

— До всіх, Нікодеме.

— До всіх, які стосуються нашої спільної гри.

Це розмежування прозвучало розумно. І все ж я його запам'ятала.

Після обіду ми організували першу повноцінну проєктну сесію.

Я розклала на столі схему моделі ухвалення рішень. Три типи інформації, чотири можливі рівні довіри, наслідки відкритих і прихованих виборів. Кожне рішення мало впливати не лише на результат, а й на доступність подальших можливостей.

Нікодем слухав, не перебиваючи.

Коли я закінчила, він придивився до схеми.

— Це дуже елегантно.

— Дякую.

— І тут зовсім немає людей.

Я глибоко вдихнула.

— Можеш розвинути це конструктивне зауваження?

Він підняв одну картку.

— Уяви жінку, яка може врятувати свою експедицію, але для цього повинна зізнатися, що раніше збрехала другові. Вона не знає, як він відреагує. Знає лише, що правда дасть йому можливість піти.

— Це приклад інформаційної асиметрії.

— Для тебе. Для неї це мить, коли вона може втратити когось важливого.

— Я не виключаю емоції з моделі.

— Але ти не залишаєш їм місця в історії.

Він посунув стілець ближче до схеми, не порушуючи мого особистого простору. Від нього пахло кавою й чимось легким, деревним. Я помітила цей запах усупереч власним намірам.

— Поглянь, — сказав він, указуючи на центральну частину діаграми. — Тут гравець може обрати між безпекою та розкриттям інформації. Що станеться, якщо рішення стосуватиметься людини, яка йому справді небайдужа?

Я відповіла не відразу.

Уявила ситуацію, у якій правда не дає математичної переваги, але дозволяє іншій людині самій вирішити власне майбутнє.

Раптом моя схема здалася мені неповною.

— Нам потрібні два види ціни, — повільно промовила я. — Механічна й емоційна. Перша має піддаватися обчисленню. Друга може випливати з історії персонажів.

Нікодем випростався.

— Саме так.

— Але я не погоджуся, щоб емоційна ставка замінювала справжню свободу дій.

— Я не хочу її замінювати.

— Ти хочеш, щоб люди ризикували.

— Я хочу, щоб у них була причина.

Наші погляди зустрілися над аркушем.

На якусь мить я перестала думати про діаграму.

Я бачила невеликий шрам біля його брови, слід чорнила на пальці й те, як він чекав на мою відповідь. Він не квапився. Не заповнював тишу власними аргументами.

Це було напрочуд приємно.

— Гаразд, — нарешті сказала я. — Спробуймо створити гру, у якій емоції мають значення, але рішення все одно належать гравцям.

Нікодем простягнув руку.

— Домовилися?

Я подивилася на його долоню.

Не хотіла надавати цьому жестові значення, якого він не мав. Це було звичайне підтвердження співпраці.

І все ж, потиснувши йому руку, я помітила, що він не намагався продовжити дотик. Відпустив мою долоню саме тоді, коли я розслабила пальці.

— Домовилися, — відповіла я.

О сімнадцятій тридцять я надіслала йому першу версію спільних принципів.

П'ять сторінок.

Без зайвих прикрас.

За двадцять хвилин отримала відповідь.

Мені подобається майже все.

Я зітхнула й відкрила коментарі.

Біля останнього пункту, що стосувався необхідності отримувати усвідомлену згоду гравця на розкриття інформації, Нікодем написав:

Згоден. Але залишмо людям можливість здивувати самих себе.

Я двічі перечитала речення.

Потім дописала:

За умови, що ми не дивуватимемо їх за чужий рахунок.

Відповідь надійшла майже миттєво.

Тоді нам обом доведеться бути дуже обережними.

Я відкинулася на спинку стільця.

Було вже пізно. За вікном майстерні одне за одним засвічувалися вікна квартир, а у дворі хтось пристібав велосипед. Я могла завершити день із відчуттям добре виконаної роботи. У мене була попередня модель, узгоджений напрям і співавтор, який умів помічати недосконалості моїх ідей.

Я мала б думати лише про це.

Натомість замислювалася, чи Нікодем справді вважає мене цікавою людиною, чи лише винятково складною суперницею.

Я закрила ноутбук.

Я ще не була готова визнати, що відповідь на це запитання може мати для мене значення.

Розділ 2 - Ціна першого ходу

У середу вранці Нікодем прийшов до майстерні з двома горнятками кави та пропозицією, яку я відхилила ще до того, як він устиг її висловити.

— Ми не створюватимемо персонажів на основі нашого особистого досвіду, — сказала я.

Він поставив горнятко переді мною.

— Я ще не пропонував цього робити.

— Саме збирався.

— Я збирався запитати, чи можемо ми поговорити про те, що робить вигаданого персонажа переконливим.

Я подивилася на каву.

Чорна, без цукру.

Саме таку я пила попереднього дня.

Не знала, чи він запам'ятав, чи просто вгадав.

— Тоді запитуй, — відповіла я.

Нікодем сів навпроти мене.

— На твою думку, гравець може довіряти персонажеві, про якого нічого не знає?

— Він може довіряти його поведінці.

— Навіть якщо не розуміє мотивів?

— Залежить від наслідків попередніх рішень.

— А якщо поведінка суперечить інтересам цього персонажа?

— Тоді нам потрібне переконливе обґрунтування.

Він усміхнувся.

— Отже, історія тебе все-таки цікавить.

— Мене цікавить послідовність.

— Дуже елегантний спосіб визнати, що я маю рацію.

Я відкрила ноутбук.

— Я підготувала пропозицію щодо умов співпраці.

— Звісно, що підготувала.

— Ти не здаєшся здивованим.

— Після вчорашнього дня я здивувався б, якби в тебе не було ще й запасного плану на випадок провалу запасного плану.

Він у мене був.

Я не збиралася йому про це говорити.

Я повернула ноутбук так, щоб він бачив документ.

Перший пункт стосувався мети: протягом шести тижнів ми мали створити ігровий прототип, у якому довіра впливала б на можливості учасників, але не призводила до автоматичної винагороди за слухняність.

Другий визначав відповідальність. Я проєктувала й перевіряла механіку. Нікодем відповідав за сюжет, персонажів і досвід гравця. Рішення щодо поєднання цих елементів ми ухвалювали спільно.

Третій пункт був найважливішим.

Жодна особиста інформація про співавторів, тестувальників чи інших реальних людей не могла бути використана у грі або рекламних матеріалах без їхньої чітко висловленої згоди.

Нікодем двічі прочитав цей пункт.

— Це розумно, — сказав він.